

KRALJEVINA JUGOSLAVIJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU

INDUSTRIJSKE SVOJINE

KLASA 40 (3).

IZDAN 1 JANUARA 1936.

PATENTNI SPIS BR. 11954

Metallwerke Stabenow A. G., Čelakovice — Praha (Č. S. R.).

Mesingove legure za površinske kondenzatore, isparivače, rashlađivače, predgrejače i t. sl.

Prijava od 24 novembra 1934.

Važi od 1 aprila 1935.

Traženo pravo prvenstva od 20 decembra 1933. (Č. S. R.).

Mesingane cevi za površinske kondenzatore, isparivačke aparate, rashlađivače, predgrejače i t. sl. u tehnici nazvane kondenzatorske cevi ili cevi za aparate izrađuju se u opšte bez šava ili pomoću postupka valjanja ili postupka presovanja i naknadnim izvlačenjem.

Najvažniji zahtevi, koji se traže od metala takvih cevi, koje su stalno izložene uticajima tekuće vode i pare, je otpornost prema koroziji i eroziji. Do sada upotrebljavane legure sa sadržinom bakra od oko 70%, cinka 30%, delimično sa dodatkom kalaja od oko 1% ispunjavaju ove zahteve samo nepotpuno. Radi povišenja kvaliteta mehaničkih osobina do sada su se upotrebljavali i mali dodatci mangana.

Iscrpnim ogledima je nađeno, da se izvesnim legurama mesinga dodatkom određenih količina aluminijuma može dati sasvim neočekivana otpornost prema hemiskom uticaju upotrebljene vode, čak i kod nastupanja tako zvanih lutajućih struja, te dakle i prema električnim uticajima kao i prema uticajima pare i vrtložnih struja. Sastav ovih novih legura kreće se u sledećim granicama:

Bakar 68—72%, kalaj 0.3—1.5%, aluminijum 0.5—2.5%, ostalo cink. Pri tome se zanemaruju i male primese drugih metala, koje nenamerno mogu da dospeju u leguru kao nečistoća bakra, cinka itd. i koje količine ne prelaze 0.1%.

Izbor sastava nove legure u obimu datih granica određuje se osobinom vode i inače nastupajućim pogonskim okolnostima,

dalje time uslovljenim zahtevima u odnosu na postizanje određenih mehaničkih osobina u metalografskom sastavu, krupnoći zrna i otpornosti prema eroziji.

Preimućstvo legura u smislu pronalaska prema poznatim mesinganim legurama vidi se iz sledećih uporednih ogleda, čiji su rezultati predstavljeni na priloženom nacrtu.

1. Ogled (sl. 1).

Cevi od raznih legura se za vreme od oko 240 dana izlažu uticaju vode, koja sadrži po litru: 0.1770 gr. organskih sastojaka, 0.25 gr hlora, 0.36 gr magnezijuma, 1.8 gr sumporne kiseline, 0.36 gr kalcijuma, 0.02 gr aluminijuma i tragove gvožđa, te prema tome prenose naročito dobro koroziju.

A.) Cev, koja sadrži oko 70% bakra, a ostatak je cink, težila je:

pre ogleda	47.9990 gr
posle ogleda	47.9396 gr

Gubitak na težini iznosi dakle 0.0594 gr t. j. 0.124%.

B.) Cev, koja sadrži oko 70% bakra, do 1% kalaja, ostatak cink, težila je:

pre ogleda	49.5910 gr
posle ogleda	49.5543 gr

Gubitak na težini iznosi dakle 0.0367 gr t. j. 0.074% tako, da je povoljno dejstvo dodatka kalaja vidljivo.

C.) Cev sa novom legurom, koja sadrži oko 70% bakra, 0.75% kalaja, 0.135%

mangana i 1.5% aluminijuma, ostatak cink težila je:
 pre oglada . . . . . 50.5610 gr
 posle oglada . . . . . 50.5600 gr
 Gubitak na težini iznosi dakle . . . . . 0.0010 gr
 t. j. nova legura pokazuje gubitak na težini od 0.002%, koji je toliko mali da se zanemaruje.

2. Oglad (sl. 2).

Ovaj je oglad izveden sa istom vodom, kao i oglad 1, pri čemu je ipak ispitivan uticaj u praksi često nastupajućih lutajućih struja uz istovremeno sprovođenje električne struje od 0.24 miliampera. Vreme posmatranja je iznosilo oko 100 dana.

A.) Cev, koja sadrži oko 70% bakra, 0.1% mangana, ostatak cink, težila je:
 pre oglada . . . . . 51.1624 gr
 posle oglada . . . . . 51.1145 gr
 Gubitak na težini iznosi dakle . . . . . 0.0479 gr
 t. j. 0.0938%.

B.) Cev, koja sadrži oko 70% bakra, do 1% kalaja, 0.1% mangana, ostatak cink, težila je:
 pre oglada . . . . . 51.9874 gr
 posle oglada . . . . . 51.9484 gr
 Gubitak na težini iznosi dakle . . . . . 0.0390 gr
 t. j. 0.0750%.

C.) Cev sa novom legurom, koja sadrži 70% bakra, 0.75% kalaja, 0.135% man-

gana i 1.5% aluminijuma, ostatak cink, težila je:
 pre oglada . . . . . 51.3067 gr
 posle oglada . . . . . 51.3044 gr

Razlika na težini iznosila je dakle 0.0023 gr t. j. i pored korodirajućeg dejstva električne struje je neobično mali gubitak na težini od oko 0.0045%, koji se može zanemariti.

Prema tome, vidi se, da legure prema pronalasku imaju neobično jako povećanu postojanost prema korozijama u odnosu na poznate mesingane legure. Ovaj se rezultat potvrđuje i metalografskim ogledima. Ugladene površine, koje su izrađene od legura upotrebljivanih kod 1. oglada u slučajevima A i B, pokazuju pod mikroskopom korodirana mesta, pri čemu su naročito ivice jako napadnute, tome na protiv sastav nove legure je gotovo potpuno neozleđen (Ogledi 1 C i 2 C).

Patentni zahtevi:

1. Legure od mesinga za površinske kondenzatore, isparivačke aparate, rashladivače, predgrejače i t. sl. sa 68 — 72% bakra, 0.5 — 1.5% kalaja i ostatom od cinka, naznačene dodatkom od 0.5 — 2.5% aluminijuma.

2. Legure od mesinga po zahtevu 1, naznačene dodatkom od 0.1 — 0.3% mangana.

Fig. 1.

Fig. 2.

